

דפי עיון

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:
אורה - זו תורה.

וכך הוא אומר:

"כי נר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה
משואות-יצחק

במפרשים

יו"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858 ד.נ. שדה-גת * טל': 08-8616173 * פקס: 08-8616174

שנת תשע"ג

פרשת וילך

א. תוספת ברכה.

פרק לא' פסוק א':

וילך משה וידבר (ל"א א')

הרבה מפרשים עמדו על הלשון "וילך" לאן הלך, ולמה הלך, והלא כל ספר דברים המשך אחד מדבריהם, ובכולם לא נמצא לשון זה.

ואפשר לומר, כי הלשון "וילך" כאן אינו ממובן פסיעה ברגלים, כי אם מלשון התאזרות בגבורת הרוח ובעזו אומץ הנפש להוציא אל הפועל דבר קשה או פעולה כבדה, שלא בנקל תוכל להעשות.

ומזה הלשון בפרשת וישלח (ל"ה כ"ב) וילך ראובן וישכב, שבדאי לא בנקל עלתה לו להחליט בנפשו להוציא דבר בלתי רצוי כזה אלא שנודרו בדבר, וכן במאמר יהודה לאחיו, לכו ונמכרנו לישמעאלים (פ' וישב, ל"ז כ"ז), שגם כאן היתה תוצאת הדבר המוזר הזה למשא ברוח, אך זרזם להודרו בדבר.

וכן בפרשה שמות (ב' א') וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי, שאחר גזירת פרעה להשליך הילדים ליאור ה' קשה לפניו לישא אשה ולהוליד לאבדו, אך נודרו בדבר וסמך על ישועת ה' (וחז"ל במס' סוטה י"ב א') דרשו לשון זה.

ועוד שם (ג' י') לכה ואשלחך אל פרעה והוצא את עמי, דהכונה הודרו בדבר בשקידה.

ועד שם (ה' י"א) אתם לכו קחו לכם תבן מאשר תמצאו, ופירש"י, לכו בזריות, מפני שדבר קשה לחפש תבן, ובר"פ בלק לכה נא ארה לי בזריות.

וכן אפשר לפרש עפ"י זה בתהלים (ל"ד י"ב) לכו בנים שמעו לי, שהכונה הודרו ועמלו לשמוע לי, אעפ"י שיצוה"ר שולט בכס לסור מדרך ה', וכן גם כאן במשה, אחרי שה' חלוש ורפה כח, כמו שאמר, לא אוכל עוד לצאת ולבא — אמר הכתוב, שאעפ"י כן נודרו בדבר ודיבר דבריו, וזהו וילך משה, וע"ע השייך ללשון לא אוכל לצאת ולבא בדרשה הבאה, וכעין באור זה בפעל "הלך" פרשנו גם בפעל "בא", כי לפעמים יורה פעל זה לא על פסיעה ברגלים והשבה מן איזה מקום כי אם ממובן התעוררות לדבר, להוציא איוז פעולה כבירה ברגש הנפש ובגבורת הרוח, ומלשון הנסה אלהים לבא לקחת לו גוי מקרב גוי (פ' ואתחנן, ד' ל"ד), כי בא לשפוט הארץ (תהלים, צ"ו י"ג) וישמעו כל השרים וכל העם אשר באו בברית (ירמיה, ל"ד י'), ויבאו בברית לדרוש את ה' (דה"ב, ט"ו), אשר באת לחסות תחת כנפיו (רות, ב' י"ב), והרבה כהנה, בכולם ההוראת להתעוררות בגבורת הרוח.

ועפ"י עלתה בידינו לבאר בר"פ היי הלשון ויבא אברהם לספוד לשרה ולבכותה, ובמדרשים ומפרשים חקרו מאין בא, ופרשו, כי על דרך הפשט תפרש הלשון ויבא אברהם, שהכין עצמו ברגש וברוח כביר לספוד לשרה.

שאלות

וילר

1. מה השאלה ואינה מן שאלה היא זו?
2. "גבורת רוח ואומץ הנפש" מה פירושה כאן?
3. מה הן הוכחותיו של פרשנו מכל הדוגמאות שהוא מביא?
4. "... שהיה חלוש ורפה רוח" מה בדיוק קרה כאן ולמה השתמש המקרא בלשון: "וילק"?
5. פרשנו מוסיף ומפאר צפ"י לה את השימוש - בפצמים - פשרה: "הא", התוכל להסביר?
6. איך מפרש פרשנו את הנאמר אצל אברהם: "ויסוא אברהם אספוד לפרה..." ומה הרציון מכך?

* * *

ב. אור החיים.

פרק לא' פסוק ב':

ה) לא אוכל עוד וגו'. לפי מה שפרשתי שהקיר בסלוק הנשמה הנקראת משה אמר לא אוכל על דרך אומרו בספר הזה (ח"א ר"ז): "ודל כד נפקת נשמתא מבר נש באינן ארבעין יומין לית בר נש שליט בנשמתיה:

עוד נתפנן לומר להם טעם שהקיר שהיום מלאו ימיו ושנותיו, והגם שאמרנו הטעם, מדרך הצדיקים להעלים השגתם אשר ישיגו יותר על בני דורם, ולזה אמר להם טעם הפנתו בדבר משגי טעמים, אחד לא אוכל עוד לצאת ולבוא שנשלה ממני הרשות ונתנה ליהושע, שנית שה' אמר אליו לא תעבר את הירדן הנה מזה הקיר כי קרבו ימי הפקידה,

ולדרך זה וה' נתן טעם להם לכיון היום וקינינו בה על הזמן המזדמן לפניו שיתחכם אליו זכרון של היום כמו שפרשנו במקום אחר: עוד נתפנן בקמיכות וה' אמר אלי למאמר לא אוכל וגו'. להודיע נאמנות עבודתו לבורא ברוך הוא, שהגם שלא יוכל עוד לצאת ולבוא אם יאמר אליו ה' עבר את הירדן והנה מתאזר ועומד ומשמש להכניסם לארץ ולא הנה נמנע מצד שלא הנה יכול לצאת ולבוא אלא שה' אמר אליו לא תעבר וגו'.

שאלות

1. מה קושי מוצא פרשנו בפסוקנו ומה מצנוה קטע הראשון?
2. איך פרשנו מרחיב דבריו קטע השני?
3. פירוש מצנין מביא פרשנו קטע השלישי - מהו?

* * *

ג. משך חכמה

פרק לא' פסוקים

לא, ג יהושע הוא עובר לפניך כאשר דבר ה'. פירוש, אימתי זה עובר לפניך וישמיד הגוים האלה מלפניך" (הרישא של פסוקנו), דוקא באופן ש"יהושע עובר לפניך כאשר דבר ה'". וזהו בריש פרשת ואתחנן (לעיל ג, כח) "והוא ינחיל אותם" שדרשו בספרי שם: (אם הוא עובר לפניהם - עוברים, ואם לאו - אין עוברים) אם מנחלים - נוחלים, (ואם לאו - אין נוחלים. וכן אתה מוצא כשהלכו לעשות מלחמה בעי נפלו מהם כשלושים וששה איש צדיקים... "ויקרע יהושע שמלותיו" ... "ויאמר ה' אל יהושע קום לך למה אתה נופל על פניך", לא כך אמרתי למשה רבך מתחילה, אם עובר לפניהם - עוברים... ואתה שלחתם ולא עברת לפניהם, עכ"ל הספרי).

לא, ז לעיני כל ישראל חזק ואמין. על דרך צחות, כי גם המלך נצטוה "לבלתי רום לבבו" (לעיל יז, כ). ויהושפט מלך יהודה, כשהיה רואה תלמיד חכם (היה עומד מכסאו) ומחבקו ומנשקו (וקורא לו) "אבי אבי (רבי רבי מרי מרי) - מכות כד, א). אבל זה רק בצנעה, אבל "לעיני העם" - מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול (כתובות יז, א). ומפני מה נענש שאול, על שמחל על כבודו (יומא כב, ב). וזה (שמואל-א, טז, יז) "אם קטן אתה בעיניך" וירא וחרד מפני כל, ונמוד בדעתך לכבוד כל אדם, אבל "לעיני כל ישראל - חזק ואמין", לא תתנהג בענוה ולא תראה להם מורה, רק היה קשה כבודו וגבור כארי נגד העם.

שאלות

1. לכאורה מה הקושי בפסוק ז'?
2. פרשנו מרחיב ומסביר את תפקודו של המנהיג, התוכל להסביר?
3. מה הדוגמא של כיבוש צ"י מלחמה?
4. אינה מסקנה יש ללמוד מכך?
5. הפסוק ז' מלמדנו פרשנו "הלכות מלכים" וההפך בין צנעה לבין פרהסיה, התוכל להסביר?

* * *

ד. ספורנו עם פירוש הרב י. קופרמן.
פרק לא' פסוקים ו, ז':

- (ו) לא ירפך. פי יחזיק בידך בעת המלקמה¹³. ולא יעזבך. אחרי כן¹⁴, שלא יגרע ממך עיני השגחתו, ולא יתקוממו סביבותיך.
(ז) פי אתה תבא. אף על פי שאני לא זכיתי לזה¹⁵.

13. שהרי ההשתדלות של עשיית מלחמה מוטלת עליהם, מאז חטאו במרגלים, שאז בוטלה התוכנית לבא ולכבוש את הארץ 'בלי כל זיין' (ספרי, רש"י ריש דברים, ורבינו ריש במדבר ועוד). 14. כאשר הישגי המלחמה יישארו אצלם.

ז

15. קשה לרבינו לא רק "אתה" (בהגרשה ולעומת אני), אלא כל החלק הזה של המשפט, כאשר די היה לכתוב 'כי אתה תנחיל אותם את הארץ אשר נשבע וכו'. רש"י לעומתו פירש על פי זקנים שבדור יהיו עמך הכל לפי דעתן ועצתן, וזאת לעומת "תבוא" (להלן פס' כג) ממנו לומדים דבר אחד לדור. גם כאן חולק רבינו על רש"י, שהרי כבר קבע 'כי אמנם יהושע אינו מנהיג'. רבינו כנראה יפרש "חזק ואמץ" על דין "תנחילנה".

שאלות

1. מה השתנה בעקבות חטא המרגלים?
2. איך זה מתבטא במצוה?
3. פרשנו חולק כאן על רש"י, במה ולא?
4. מהי דעתו הוא כאן?

* * *

ה. ביאור יש"ר.

פרק לא' פסוק ט':

(ט) ויכתב משה את התורה הזאת. אינו דומה לנוה שאמר בסמוך תקרא את התורה הזאת, כי שם הכונה על ספר הדברים בלבד כדעת רבותינו, אבל כאן מדבר על כל התורה כלה מתחלת ספר בראשית עד לעיני כל ישראל, וזולתי פרשת ויאמר ה' אל משה וגו' (לקמן פסוק י"ד) שעדיין לא נאמרה לו, וזולתי שירת האזינו שלא היה בדעתו של משה לכתוב אותה בתורה, ואח"כ בא לו הזווי הן קרבו ימין וכו' ועתה כתבו לכם את השירה הזאת וגו', אז כתב משה הזווי ההוא וגם השירה בספר התורה, שנאמר ויכתוב משה את השירה הזאת וכו' (לקמן פסוק כ"ג), ובעבור התוספת הזאת הולך הכתוב לחזור ולומר ויהי ככלות משה לכתוב את דברי התורה הזאת על ספר עד תומם (שם פסוק כ"ד), ומלילת עד תומם לכלול גם הזווי האחרון הזה וגם השירה הבאה אחריו: ויתנה אל הכהנים בני לוי. שהם מורי התורה וראשי הקבלה: ואל כל זקני ישראל. לפי שגם הם קבלו פירושה בעל פה:

שאלות

1. מה הפניה האפשרית כאן?
2. איך פרשנו מסביר בדיוק מה קרה?
3. איך עלה כי זה מסתדר הצנין לפי הסוקים?

* * *